

ŠTO JE VIDI BARBA TI I TI

*Frano Petković, Blato
65. ulica, br. 17*

Kad san se naša s teton Franon na njezinon verandi, medju cvičen što je usud kolo nas reslo i cvitalo, prvo san jon cviće pofali. Reka san da tako lipega još nisan vidi, na što me ona, kako da san radi tega doša, počela vodit od cvita do cvita, što ga se, kako je rekla, u Blatu još ni vidilo. Obadila mi je da je to čudo od lipote donila iz Australije, pun kufer simenja i sadnica, pofalila se, i rekla da su jon sve to kako prezent dale naše žene u čigovin je kućama bila primjena i lipo, kako da je krajica, pogošćena. I za svaki je ti cvit znala od koje jon je to dar, i ne bi mi je samo imentovala, nego bi usput kojugo rekla i o temu kako lipu i veliku kuću ima, su koliko karih u garaži, o mužu jon, o temu koje su jin skule dica svršila, što fatigaju, koliko zaradjuju i koliko unučadi imaju. Insoma, vodila me tako od cvita do cvita, što će reć od famije do famije, sve dok se ni obadala da je o našima što jih je spominjala nisan ništa pita, nego jon, jerbo tu čejad nisan zna, za svaki cvit samo krejano ponavja: lip je, teta Frana, i lip je, i bome je puno lip.

Tako se na kraju fermalo obahodit cviće iz Australije i seli smo za stratit kojugo o levi na Kruliću, malen osamjenen pojcu, di je nike naše divne i divnice najstarija medju njima, kako da je vojni likar, vizitavala za da bi se vidilo koja je od njih već za Cara zrla, a kojon će se, za da bi Njegoven visočanstvu vridila, tukat još jedno vrime strpit. Tetu Franu san kako zadnju bi izabra da mi o temu što se tun sve bilo sućedilo pripovidi i kad mi je onidila što je znala, lipo san jon zafali i reka da se u Blatu, nakon nje, o temu više nima koga što pitat. Na to se zadovoljno nasmijala, i justima i očima, i udija se ponudila da bi mi mogla, kad san već tun, pripovidit ništo isto puno lipega. Rekla je da je to o jednon Jakici kojon je, o čemu se kad se to sućedilo po mistu naveliko govorilo, litnja misečina kroz otvorenu punistru bila ulizla u kamaru i lipo jon se po postejni rastrila. Baš je take riči izabrala i s očima mi se lipo, drugačije nego maloprin, nasmijala, po

Foto: Dino Čerinić

čemu mi je udija bilo čaro da jon je i ta misečina i ta posteja baš tega momenta bila prid očima i da je unaprid znala da će me šnjon prisvadit da ostanen i čujen što mi je bila požudila pripovidit.

I kad je počela, prvo što mi je rekla bilo je da ta Jakičina punistra ni largo i da će me, ako mi se bude dalo, odvest do dvora u kojien je kuća di se sučedilo to o čemu su jon stari pripovidali. Po mojon računici, kako su generacija jedna za drugon dohodile, ovo se moglo dogodit kolo 1910., oli, recimo, kolo 1880. Insoma, kad je to bilo ni lako reć, ma da se popravo dogodilo govori i to što mi je tu Jakicu i sve ostale koji su se u ovemu kolo nje bili našli imentovala onako kako se to u naska čini kad se hoće znat o komu se govori, a jedino je brez imena i prezimena bila ostila gospodina suca. Svakako, vaja spomenut da je veliku zgradu tega suda, i pržun je u njon bi, kako svoju zakladu, podignu don Marko Petković Kovač (1810.–1887.) i da su, kako se govori, u početku u njon svoj posal onidili suci iz Korčule, pa je i to razlog što ga se ni imentovalo, a zabudi je otad već puno vrimenta pasalo, ode se ni one koje je teta Frana bila imentovala neće imentovat, a neće jin se ni druga imena davat, jerbo jih ni vele i jerbo ni potriaba. Samo će Jakica digod bit Jaka, što je isto ime, ma ne zvuči caklasto i finćukasto, kako da je rič o nikon gospojici, nego baš kako tuka, tvrdo i težaški, kad tribuje i s puno force, jidno kako da je guja jutica u njon.

Neka san bi baš kurijozan znat su čin je ta Jakica, oli Jaka, zaslužila da se o njon nakon toliko godišć govori, naročito nakon onih riči o litnjon misečini, nisan tetu Franu priši o temu pitat, nego san je pusti da mi sama to reče onin redon kako je bila odlučila, oli onako kako su i njon stari bili onidili. I tako mi je počela s njezinon dicon. Rekla mi je da jih je, kad jon se ovo sučedilo, imala dvoje oli troje, sve jedno drugen do uha, i da je možebit s dva razreda skule već bila pasala sve skule koje je u to vrime ženi tukalo pasat za da bi se na zemji i od zemje u famiji moglo živit. Kašnje san razumi da mi je su tin o svršenin skulama hotila reć da je, ma koliko bila mlada, bila sposobna žena i da je koje godišće starijen muž, uz posle kolo dice, u kući i okolo kuće, davala ruku i u onin posluma po baščinama koji su, kad je tribovalo, u nas oduvik i ženski bili. Više mi o njon ni rekla, a ni mi ništa rekla ni ko je još u kući šnjima živi, jesu li bili sami, oli je tun još kogago bilo, recimo, svekar oli svekrva, kojago teta baren.

Svakako, o temu ni rekla ni riči, a za reć pravo, za ono što mi je bila odlučila pripovidit, dica jon nisu ni tribovala. Dosta jon je bilo da je tun bi muž,

a o njemu je teta Frana rekla da je bi puno vridan i dobar čovik, ma isto malo kako na svoju. O njemu se reklo, čula je, da je sveja bi u nikon kako priši, napet i nervožast, digod i priko mire, moglo bi se reć. Pripovidalo se, i to je do nje bilo arivalo, da je zarad svega tega Jaku uža onidit kad bi štogo falila, biće kojugo sitnicu, recimo, zeje zeru preveć zaulila, sardele mrvicu pripekla, oli štogo takega. A znala je, bome, ćapat i kad ne bi ništa falila, nego ga ne bi čula, oli što bi otvorila punistru za susidi štogod reć, oli od nje štogo kurijoznega čut. Potega bi je za vlase, kako je čula teta Frana, peta jednu pjusku oliti lamberdu, ma sve je to bilo ništa, više onako kako usput, dobota kako skerac, a biće, kako san razumi, najviše zato da zna da je njegova i što je taki, malo kako na svoju, bi.

Jerbo je tadara u nas još vridilo da su u žena dugi vlasi, a kratka pamet, i da je muž za zapovidat, a žena za slušat, moglo se podnit i da muž, kako glava kuće, recimo, bude i malo više kako na svoju. Ma nevoja je bila u temu što on ni osta samo malo na svoju, nego je, kako su godišća pasavala, bi sve više i više na svoju i na kraju se došlo do bolesti, prvo lašnje, koju se moglo i u mistu s travama i molitvama ličit, a ondar i do one za koju je bome u Šibenik tukalo hodit. Čejad su, i prin nego se reklo da šnjini ni sve kako se hoće, govorila da je jeloz, pa ondar da je mrvu preveć jeloz, pa, kako je vrime prohodilo, da će ga jelozitad cilega izist. I na kraju, kad se popravo razboli, reklo se da mu je sve to od jelozitadi i samo od jelozitadi došlo. To se teti Frani reklo, ma ona, kako mi je priznala, ni sigura da jelozitad može sama učinit ono što se Jakičinu mužu dogodilo. Vaja da je tun još ništa bilo, ma što, to ni znala, jerbo ni znala.

Svega je na ovemu svitu, reka san jon za da bi mrvu pridahla, i ondar spomenu onu po kojon čoviku za da bi vidi i ču ono što tuka vidit i čut ne tribuju ni oči ni uši, a ondar i onega što je sanja da ga žena prid njini vara i još mu se, zajedno s nesrićon koji je, u ten snu, na njon leža, grubo ma grubo smije. I što je tu ondar bilo, ništa, i pita san i doda udija, da se čovik cili u znoju probudi i bidan i jadan kako nikad u životu ni bi, ženu, koja je kun njega blaženo hropala, a da je ni ni probudi, ćapa za grlo... Ala, ala, rekla mi je i mrvu se, ma samo mrvu, kako nasmijala. Nakon tega smo se vratili Jakici i tun je rekla da jon je prvi pravi senjal da jon s mužen ni sve kako se hoće ariva jednega jutra, a moglo je bit i popodne, dodala je jerbo ni bila sigura, kad su njih dvoje po šiloku što je lomilo mladice po lozju čistili i podmotavali. Govorila mi je o temu u priši i kako usput, mrvu smotano, kako da s lopaton sve što jon je u glavi bilo brez reda na jedan stog meće, i rekla da mu je

ta bolest tun u lozju arivala otputa i iz ničega. Baš za ne virovat, radi Jakine male potrebe, kad jon se tukalo usrid posla poč onidit. I tun mi je, kako da ni bila sigura da san je alavija razumi, rekla, da prostiš.

Insoma, iz onega što mi je, kako s lopaton na jedan stog bila u priši navrgla, reka bih ukratko da su ti posal onidili brzo ma paćugozno, brez riči i da se, kad jon se bidnon došlo za onidit samo makla tri reda daje od muža, pod jednu od loza uz meju što je dilila lozje od puta na kojemu, dobro je kako i uvik u takon prilici bila pogledala, ni livo ni desno od nje nikoga ni bilo. I kako nikoga ni bilo, lipo se komodala, okrenula škinju putu, koliko je tukalo podigla pandil, i namistila se za učinit što se više ni moglo ne učinit. I tun je, kako da je sve to bilo unaprid namišćeno, oli možebit i izmišćeno, kako da ga je oni iz jame paklene tun dove, uz samu meju, iznenada, ni metar iznad nje ferma jedan naš za muža jon, kako je red, u lozju pozdravit i, jerbo nju ni vidi, oli se čini da je ni vidi, nad njon oli uz nju, šnjini kojugo rič o ovemu oli onemu pasat. E bome. A da sve bude kako tuka za da bi se nevoja dogodila, jelozni muž jon je, jerbo je za to bi kapac, sve to lipo vidi kako da mu je isprid nosa. I prut, i zaprutnice, i grozd, i čovika na cesti iznad nje koji je, kako iz zemje, tun bi izniknu, i još, dok je brzu rič s njini pasava, i pandil jon u šakama, i nju kako se pod lozon namišća za onidit se, sprida i ozada, otputa cilu cilu. E bome.

Toliko o temu što se u ten lozju tega jutra, oli popodneva, sućedilo i što je teti Frani, kojon su to stari pripovidili za cili život u glavi ostalo. Brzo san vidi da jon baš i ni sve ostalo, ma što se reklo, reklo se za da bi se došlo do onega što se tun nakon obične male potrebe, da prostite, bilo dogodilo, i Jakici i njezinen mužu cili život prominilo. Bilo je to kako da je grom i u nju i u njega udri i cile jih bidne izodonidi. Bila su jin to dva velikana šoka, oli stresa moglo bi se danaska reć. Njezin kad je ni metar iznad nje čovik kojega na putu ni bilo baš u onen momentu, kad je dizala pandil, zagrmi za tri reda daje u lozju muža jon pozdravit. Što jon se već tun u tilu i duši onidilo, i kako jon je bilo kad je koji minut kašnje pognute glave, prid mužen za sveja kriva, kako popišana stala, i još vidila da to više ni čovik kojemu je maloprin rekla da se gre čas onidit, teta Frana je rekla da se to ne može ni zamislit ni rićima reć.

A ni šnjini, rekla je, nakon što je vidi ono što je i kako je vidi, i što je, jerbo je o njegovon Jakici tun bilo rič, samo on bi kapac vidit, ni moglo bit drugačije nego je bilo. Cili se u ten momentu, kad je onega vidi nad njon, promini i sasvin drugi čovik osta. Infisa se, i kad se vratila čistit i podmotavat ni je ni

pregleda, nego je kroz nju gleda kako da je od cakla, ni ni zabeštima, ni ni glasa od njega čula, vazelo mu rič, a ni jon ni pjusku peta, ni za vlase je ni potega. Tobože je dobota cila dva dana taki bi i ni se tun imalo što mislit o temu što mu se sučedilo. Bila je to bolest, na sriću ne još ona zaradi koje je tukalo udija u likara poć. Drugo je bilo kad mu se kroz koji misec, rečeno je teti Frani, u možjanima poče skupjat niki gusti črni mrak i iz njih mu se na oči kalavat. Kad bi se to sučedilo, kad bi mu se ti grubi mrak na oči kala, velika bi se nevoja onidila, i tadara bidan ne bi više ni vidi ni zna što čini. Jakica mu tun, više ni bila njegova Jakica, a ni on više ne bi bi onaki kakega se u mistu znalo. I tadar bi ni kriva ni dužna, zaradi tega njegovega mraka ćapavala koliko bi ćapavala, sve dok susidi ne bi na silu u kuću ulizli i fermali ga. Ni to što bi učini bilo za šnjn u pržun, bilo je to za ličit ga, a budući da u mistu ni bilo ni lika ni likara za od tega ga mraka onidit, tukalo ga je za to vodit u Šibenik, di su, govorilo se, bili likari što su vele skule svršili za baš ti črni mrak čoviku iz možjanih onidit.

I tako, da se ni sučedilo ono u lozju, da se od tega ni bi razboli, da mu se na kraju črni mrak ni bi zavuka u možjane i po svojon voji mu se na oči kalava i da ni bilo tih likarih u Šibeniku za njega mu iz možjanih onidit, Jakici, možebit, nikad misečina ne bi bila ulizla u kamaru, nikad se ne bi sučedilo da se radi nje, te misečine što jon se bila rastrila po posteji, dojde do Suda, i nikad rič o ovemu ne bi arivala do tete Frane. Insoma, sve se to sučedilo i radi tega što se ti mrak ni moga onidit s kiščima kako, recimo, gnjili zub. Otputa i za sveja. Su tin se mrakon u možjanima ni moglo tako, govorilo se, za njega se kišća još nisu bila našla i ni ga se čoviku moglo onidit za sveja, nego bi mu se on nakon ništo vrimenta jopeta vraća, možebit i žešći i gušći nego što je prin tega bi. I nikad se ni moglo znat koliko će mu vrimenta tribovat za da se vrati, a bome ni koliko će tukat likarima za da ga čoviku jopeta onidu i zdravega ga, brez tega mraka u možjanima, pošaju doma.

Tako je to bilo s Jakinim mužen, a kako je bilo njon kad bi mu se ti njegov mrak na oči kala i kako jon je bilo kad bi usrid težaških poslova u kući i vanka kuće, kojima se godišće za godišćen nikad kraja ni vidilo, teta Frana ni vele rekla. Ni bilo vrimenta na to tratit riči, samo je spomenula da je je, kad bi mu se ti mrak na oči kala, dok ga čejad ne bi fermala, zna grubo grubo izodonidit i da je, nakon što bi ga se odvelo iz kuće, nike pute i nju tukalo danima ličit. E bome. A za nevoju u kojon bi se našla kad bi jon ga u Šibenik odveli, rekla je da je velikana srića bila da se našlo dobre čejadi koja su jon se tun našla pri ruci. O tima koji su jon pomagali di je tukalo i koliko

se moglo, o svojti, prijatejima, dobron čejadi, rekla je samo da su naša čejad u većini taka da kad tuka komugo pomoć, ako možedu, nećedu potuć.

Samo je o jednen od tih što nisu bili potukli, nego su jon koliko se moglo pomogli rekla kojugo više. Možebit mrvu i priko mire. Bi je to jedan blaski pekar, jerbo tadara u Blatu ni bi jedini, recimo, pekar ti i ti, koji bi jon, jerbo mu kuća u kojon mu je bila pekara ni bila largo od njezine, dobota svaki dan, nakon što bi zadnju peć onidi, po svojen pomoćniku posla još toplu strucu kruha. Ni to čini da se ne zna, teta Frana je rekla da jon je rečeno da je cilo misto to znalo, a vidili su ga susidi u dvoru da jon je i sam nike pute to doni, duša od čovika. I nikad jon, po onemu što je teta Frana čula, ni uliza u kuću, nego bi većinon kruh da dicit da ga se našćipaju dok jin ga mater iz ruka ne bi vazela, a kad ga dica ne bi dočekala, zazva bi nju i ondar bi jon ga doda kroz punistru, oli da u ruke prid vratima, sve lipo i krejano, u po bilega dana. I još bi se, kad bi mu se za kruh išla onidit, i to su susidi mogli vidit i čut, nasmija i mahnu rukon kako da hoće reć da nima za to potribe i da što je to, oštija, jedna struca! Ma baš, siguro bi se tun naša kojigo što bi na to malicijozno sebi u bradu reka.

Su tin što mi je i kako o njemu govorila, a drugu dobru čejad samo pofalila, dala mi je do znanja da će i on imat svoga dila u onemu o čemu mi je pripovidala. Kakega, zabudi govoreći o njemu misečinu ni spominjala, nisan moga znat. Insoma, u vrime kad su blaski težaci u pekarama vazimali kruh kad jin je tribovalo, a plaćali ga kad se moglo, to što je pekar ti i ti čini za bidnu Jakicu i njezinu dicu ni moglo pasat lišo, brez punta, recimo, kako da jon se dognalo mazgu drva, pokosilo travu u lozju, pomoglo izvadit konpire. Drugačije je to bilo, jerbo ako što jon je dava ni zapisiva tintanin lapison u zadaću, a malo je ko moga mislit da ije, tun se, oštija, koliko jon muža ni bilo, i solad moralo nakupit. I to lipih. Zato niki, a takih se sveja najde, ne imajuć pametnijega posla, nisu mogli ne brojit dane koji su jon mužu u Šibeniku prohodili, brojit struce kruha, dodavat tun i kokošice za dicu, zbrajat solde i na kraju za tega pekara govorit: svaka čast, svaka mu čast, čovik je, niko ne može reć da ni!

Insoma, ovaka čejad u naska ove i slične konte ne činidu sama za se, nego i prid drugima, za vidit što ti drugi o temu imaju za reć. Što jin to tribuje, najboje znaju sami, a ode jih se spominje jerbo su taki najboja prilika da se spomene i barbu tega i tega, čovika s šćapon, brez kojega ni moga ni hodit ni alavija inpijo stat. Njega se znalo i po temu što mu je bilo puno drago slušat što čejad po mistu govoru,

a sam je više, puno više, voli mučat. Insoma, ako je rič o dvojici koja su, za da jih se čuje, prid peškarijon falili već spomenutega pekara tega i tega, a tun se još naša i čovik s šćapon koji voli slušat i mučat, jedan od onih koji znaju ne reć, a reć, a kad tuka, i reć, a ne reć, sve obično svrší tako da ona dvojica moraju stit načisto što je, o temu što su govorili, reka oni s šćapon, koji je cilo vrime muča. Za doznat kako to stavljanje načisto gre, ako nisi ošušnjan, obična pamet ti vele pomoć neće.

Ti je čovik s šćapon, recimo, barba ti i ti, koji je, po teti Frani i onima od kojih je o ton misečini bila čula, Jakici velikano zlo bi onidi, bi njezin prvi susid. Kuće su jin u isten dvoru gledale jedna u drugu, njegova kako se za pod višu i išće, s visine, a njezina, kako za pod niža, ako ništa drugo, baren jidno. Inače, toliko je ti dvor bi širok da je čovik s šćapon, dok je bi puno mlaji, moga sa svoje tarace s malo dujon kjukon i škure od Jakičine punistre, koja tadara ni mogla bit njezina, kako ništa onidit. Neće ga se imentovat, nego samo reć da je barba ti i ti, oli da je ošušnjan susid, što će reć da je čejade svin mastima premazano, kako bi se u nas reklo, malicijozno čejade koje zna hodit puten. A kad su se već Jakičine škure spomenule, jerbo su i one krive što se ovo sućedilo, vaja jopeta reć da je od muža zaradi njih puno putih ćapala i ondar kad je bi samo malo kako na svoju i da su jon kad bi on bi doma stalno morale bit zatvorene, a otkad je radi črnega mraka u možjanima poče hodit u Šibenik, dok bi ga tamo držali, ona bi jih otvarala kako su se i druge u dvoru otvarale, onako kako bi vrime i kućni posli išćali.

To hoće reć da su jon tega lita, jerbo jon muža već više od dva miseca ni bilo, cilu noć znale bit otvorene, a posteja prima punistri pomaknuta za da bi jon tilo ćapalo mrvu freške arije što bi jon, zajedno s komarcima, u kamaru na pahje ulićala. Spominjen to zato što jon je tako, kako je teta Frana rekla, barba ti i ti, kojega su, kako je govori, u starosti još jedino oči alavija služile, kad bi jon misečina u kamaru ulizla, uz to što je broji zvizde, moga i s visine njegove tarace na posteju jon mrvu oko vrc. Biće da su svi koji su ga znali i šnjín dane tratili znali za tu njegovu nevoju sa spanjen i brojenjen zvizda i kad bi ga izjutra kontrali siguro bi jin je prvo bilo pitat ga kako je pasa noć, koliko jih je dosad izbroji i koliko će mu još tukat da jih svih onidi. A jerbo su mu svi znali što mu je žena o ten njegoven poslu mislila, siguro mu se svitovalo da i nju izvuče iz posteje, za da mu lipo družbu čini i posal olakša. Ma bi je medju prijatejima i sve je to moglo bit za malo se nasmijat i za da bi jin svima bresposleni dan kako se hoće poče.

Sadara u ten dvoru više ni žive duše ni i samo još maške znaju tun navratit, ma ta je taraca još na mistu, a tun je na drugon bandi, malo nižje od nje i punistra, već odavna brez škurih, kroz koju se moglo na posteju, koje isto više ni, dobota kako sebi u pijat na trpezi gledat. Tako to gre, na kraju ti sve debeli mrak poguca, rekla mi je teta Frana. Insoma, puno se tega moralo sućedit otkad se rič o ovemu bila zakontubala po mistu, ma danas je od tega ostalo samo ono što je teta Frana o temu bila čula i zapantila. A to je, uz ono što se već reklo, a štogo se njezinemu i dodat moralo, da je Jakica tužila svoga susida da laži o njon po mistu pripovida, da se o njezinon tužbi raspravjalo na blasken Sudu i da se tun reklo ono što se reklo, a što su niki Blaćani već godišćima mislili da vridi ćut i drugima prinit.

Teta Frana pripovidala je baš s guston, i s ričima i s očima, ono do čega jon je bilo stalo, a ako bi štogo priskočila reć, ako bi ti za alavija razumit štogo falilo, samo bi rekla da o temu od starih ni ništa čula, oli da je, ako je i bila čula, zaboravila. A najčešća i najdražja jon je skuža bila da, kad bi je se štogo pitalo, reće da je to bilo odavna, da to nikomu više ne tribuje, insoma, da to ni važno. Tako se sućedilo da o temu zašto je Jakica tužila baš svoga ošušnjanega susida, koji, i da je s tarace vidi što je ispalo da je vidi, ne bi, najprin radi mira u kući, o temu smi nikomu ni rič reć, ni ništa rekla. Ni rekla ni kako se tužba parićala i ko je Jakici kolo tega pomoga, a i o onemu što se na Sudu dogodilo rekla je puno manje nego što bi se želilo znat. Zaradi tega tukalo je, da bi se pripovidilo ono što je teta Frana rekla, reć štogo i o onemu o čemu ništa ni rekla, ne da bi se njezino popravjalo, nego da bi se, ako se posrići, lašnje arivalo do onega što je njon u onemu što je pripovidila lipo i važno bilo.

Insoma, ovo što će se sadara onidit nisu riči tete Frane, ma vanka mrginjih, koje je ona u onemu što je pripovidala bila senjala, neće se poč. Za smislit i reć što se u blaskon sudnici moglo dogodit, a što ona, može bit i u priši da reće ono najvažnije što jon je u kjunu već parićano čekalo, ni rekla, neće se išćat pomoć svidoka, avokatih, oli zapisničara, čejadi brez kojih se sudit ne može, nego će se, kako je i ona učinila, poč od tega da su u sudnici bili samo gospodin sudac, tužitejica Jakica, oli Jaka i tuženi barba ti i ti, njezin ošušnjan susid, i da su u svemu što se tun moglo sućedit samo njih troje imali svojega dila... I jerbo se o tuženemu i tužitejici već govorilo, vaja i o gospodinu sucu kojugo onidit. Recimo, kako prvo, da ni bi naš, da je, kako se već reklo, za u Blatu svoj posal obavít dohodi iz Korčule, a kako drugo, da mu kartušine, što bi jih, nakon što bi se di mu je za sest, ispod Cara našega i Raspela, izvuka iz burse i

Foto: Dino Cetinić

pridase složi, nisu služile samo za da se tuženemu udija čelo nagrišpa, nego i da se vidi da za njegov posal tuka glava, da bit sudac ni zajebancija, da se tun tuka paričavat i paričavat, i prid svičon, bome, a služidu mu, te njegove kartušine, i da bi digod, po njima prška i prška, kako da mu tun ništo puno važnega tuka nač.

Toliko se o oven, a biće i svaken, sucu može reć, a jerbo ti posal počinje uvik na isti način, može se početak i priskočit i udija reć da je tuženi barba ti i ti sucu odgovori da je tužbu razumi, ma da mu nikako ni čaro zašto se njega za tu stvar tuži, kad je tun, koliko on vidi, rič o ženskin čakulama. Jerbo on se, što u mistu svi znaju, u životu nikad s ženskin čakulama ni onidi. A kako se tuženi barba ti i ti na Sudu čuti dobota kako da je doma, a možebit i boje nego da je doma, moga je priliku što je od gospodina suca dobi rič iskoristit i za još toliko tega reć, recimo, ako mu je to bilo prvi put da mu ti sudac sudi, moga mu se pofalit i da je, zabudi je, fala Bogu i sveton Vici, već lipih godišć nakupi, za svoga života puno putih na Sudu bi, ma da je to sveja samo radi mrginjnih bilo. Samo radi mrginjnih, gospodin sudac, moga mu je s podignutin ščapon svečano ponovit, i još dodat da su u naska mrginji uvik bili muški posal, a ženske čakule, kako jin i samo ime govori, ženski. Svašta je još s puzdron ošušnjanega čovika, čas prijatejski, kako muški muškemu, čas ponizno i s rešpeton, kako prid svojin gospodaron, moga nadrobit, ma što je govori ni moga ne govorit prijatejski i kako da su njih dvojica tun sami, a da ta Jakica, oli Jaka, s njezinon kilavon tužbon niti je tun, niti bi tukalo da je tun.

A bila je tun, cila stisnuta na katridi, u lipon škuron vesti, biće tujon, koju je na se stila kako da se za misu oli za u likara paričala. I dok je cila kako na iglah slušala što jon je susid gospodinu sucu govori o mrginjima i o ženskin poslma i kad se obadala da šnjn govori kako da su njih dvojica još kako dica po putima zajedno govna skupjali i u istu jih vriču mečali, ni mogla više izdurat nego je skočila s katride kako da će stisnutih šaka ti čas poletit prima njemu, a ondar mu je, jerbo su je noge bile izdale, kako da ni u sudnici, nego da je na svojon punistri, a on jon se s njegove tarace u oči smije, jidno osikla da je uvik bi gad i da jon se u mrginje neka ne tiče. I još je rekla da neka ne misli da su čejad čorava, spomenula motiku danas i motiku sutra, i još ništo što su možebit samo njih dvoje mogli razumit. I nakon tega mu je još zapritila tako što se za stisnutu šaku, desnu oli livu svejedno je, ugrizla. Insoma, na to smotanega što je iz nje bidne izletilo, tuženi jon susid ni ništa reka, ni je ni pogleda, jerbo su mu oči cilo vrime zajubjeno u gospodina suca gledale i

milo mu govore da je to ženska i da tun min muški ništa ne možemo.

I biće da je to moralo tako bit i da su tun kartušine, kad je gospodin sudac šakon lupi po njima, prvi put tuženen barbi temu i temu rekle svoje. Tun ga je i smrt mogla priskočit i u praven ga momentu avizat di je to on, oštija, i što mu je za činit, jerbo je gospodin sudac, nakon što je šakon po njima lupi, i njemu i njon podviknut da je sad bilo dosta, da jin vaju mučat i govorit samo kad jih se pita i što jih se pita. Ne tuka ni govorit koliko se tun bidna Jakica bila pripala, a što se ošušnjanega barbe tega i tega tiče, u ten se momentu moga ponit kako bi se i svako dite u skuli ponilo kad bi mu meštar lipu i nezasluženu ocjenu da. Ni se, doduše, čulo da mu se zafali, ma ga je, otkad je šakon bi po kartušinama lupi, cilo vrime klimajuć glavon gleda kako da mu iz najdubje dubine svoje malicijozne duše hoće reć da je u pravu, da je Bog muškemu i da šaku za da šnjon kad tuka po trpezi lupi, i da kako i u kući, tako i na Sudu, reda mora bit.

Tako je gospodin sudac moga vazest stvar u svoje ruke i počet činit što mu je bilo za činit. Ma, neka će se o ten što mu je bilo za činit reć još kojugo, tuka ponovit da ovo ni ono što je teta Frana rekla, nego se ovo izmislilo za da bi se od onega što ni rekla, jerbo ni znala oli ni hotila, lašnje arivalo do najvažnijega što se, po njon i po onima od kojih je ovo čula, tadara na blasken Sudu bilo reklo. U najkraćen, bi je to velikani brombul. Zaradi onega što se po mistu o Jakici pripovidalo, tukalo je prvo onidit je li barba ti i ti, Jakičin ošušnjanjani susid, moga po misečini iz svoje tarace vidit što se na njezinon posteji čini. Jerbo, ako ni moga, ondar je slaga da je vidi što je vidi, a moga je, bome i ne slagat, ako se sućedilo čudo da je tu laž kogo drugi izmisli i po mistu širi za da bi se otputa, ko će znat zašto, i njemu i Jakici, recimo, moralnu ščetu i duševnu bol onidilo. A ako je moga i ako je u Jakičinu posteju popravo gleda, i tun se moglo sućedit da je i vidi ono što se govorilo da je vidi, a i da ništa od tega ni vidi, nego da je od zloće, oli samo, recimo, za lipo se s bresposlenin prijatejima zabavit, slaga da je tun, jerbo je misečina tako hotila, sve lipo do u zadnju dlaku vidi.

I ni to bilo sve. Gospodinu sucu, jerbo je to bi njegov posal, ti je grop, u kojemu su istina i laž bile kako za sveja pomišane i zagropane, tukalo odgropavat brez avokatih i brez svidoka, jerbo teta Frana o njima ni govorila, i jerbo se zarajtega ne može znat ni je li jih bilo, ni je li jih ni bilo. Insoma, moralo se u ten vrimentu, o kojem teta Frana ništa ni bila rekla, svašta sućedit. Moralo je tun bit pitanja i

ovakih i onakih, na koja je tuženi barba ti i ti, jerbo se uglavnon njega pitalo, odgovara smireno, kako čovik koji zna da su istina i pravda na njegovon bandi, a i poučno i strpjivo, bome, kad bi se obada da ga gospodin sudac, jerbo ni bi naš, ni alavija onidi. Ma o svemu temu ne tribuje sadara trošit riči. Vaja samo reć da se, neka se moglo činit da nima tega pitanja na kojega, u svoju obranu, ne bi moga kako tuka odgovorit, s ošušnjanin susidon svejedno sućedilo čudo da se na kraju onidi, sasvin onidi, kako je rekla teta Frana.

A po meni, tun nikakega čuda ni bilo, ni se onidi zato što su ga pitanja uza sami mir bila pritisla, nego radi kartušina prid gospodinon sucen, po kojima je on, na samen početku, jidno bi lupi šakon. Jerbo je i on, na svoj učeni i gosposki način, bi ošušnjan, siguro je zna da našega čovika najviše može pripast karta iz koje službene burse, koja se njega tiče, i s kojon mu se isprid nosa maše i priti, a da mu se ni ni reklo što na njon piše. Zato su mu, po meni, te kartušine, neka su se u njima mogli nač i izjave svidoka koji nisu hotili da jin se imena vuču po Sudu, umisto pravih avokatih i svidoka, služile za da bi učini ono za što se bi parića, a možebit i za što je i podmazan bi. Insoma, slušajuć oli ne slušajuć što mu tuženi na pitanja odgovara, siguro je stalno po njima prška, gleda, ništo na čistu kartu zapisiva, i tuženega s vrimenta na vrime čas veselo pogledava, kako da mu hoće reć, njemu, staren ošušnjanen čoviku, a tun si tin meni, moj golube, a čas bome i strogo, puno strogo, kako da mu je, recimo, ti čas grih protudržavni u tin kartušinama bi naša. Više o temu ne tuka reć, a ni o Jakici, oli Jaki, ni potriba reć drugo nego da je u njon cilo to vrime vrilo, ma da jon je svaki vrili glogoj, koji bi jon se iz justih kako iz punega vapura parićava izletit, gospodin sudac, u isto vrime dok jon se s tuženin susidon onidi, strogin pogledon i podignutin dlanon, kako da je dirigent od mužike, fermava.

Kad se, govoreć o onemu o čemu teta Frana ni bila ništa onidila, usput reklo da je rekla da se ošušnjan barba ti i ti u sudnici blaskega Suda bi sasvin onidi, ni se to reklo njezinin ričima, a sad, jerbo je ovo njezina priča, to tuka učinit, koliko se može, onako kako je i ona učinila, s ričima koje je od starih bila čula i zapantila. Insoma, nakon što je, odgovarajuć na pitanja gospodina suca, reka sve što ga se pitalo na način da bi svakomu bilo čaro da on za ništa što ga se tužilo ne može bit kriv, otputa se, kad je paralo da je već sve rećeno i da ga se više nima što pitat, čudo sućedilo. I neka je prin samo kojigo minut gospodinu sucu kako kamen modrujac tvrdu istinu bi reka, da ni kriv za ono za što ga dotična tuži, jerbo da se u životu nikad s ženskin

ćakulama ni onidi, a ni u tuje posteje i pijate viri, dok je gospodin sudac jopeta po svojin kartušinama prška, u momentu je otputa obrnu bandiru, svon forcon lupi šćapon o pod i jidno spara da ije, da je bila misečina i da je sve lipo vidi kako da mu je na pijatu. Sve!

Ludilo, čudo i ludilo, moglo bi se ovemu reć. Sućedilo se ono što niko ne može ni razumit ni virovat da se moglo sućedit. Kako bi zdrava pamet rekla, oli je to bilo čudo, oli su Jakičinega ošušnjanega susida u momentu možjani možebit i za sveja bili izdali. Insoma, i gospodin sudac se tun bi malo kako izgubi, zaboravi je šakon po kartušinama udija lupit, išća da mu tuženi ponovi što je reka, a ni Jakicu, kojon su sve žešći glogoji pokrivo s vapura bili batili, ni moga više, kako dirigent, samo pogledon i otvorenin dlanon fermavat. Ukratko, sve što je za pravi burdil tukalo već je bilo tun. A što se zdrave pameti tiče, po onemu što je teta Frana čula da je usrid tega burdila tuženi u svoju korist još uspi reć, ispalo bi da i zdrava pamet, kad prid sebon na ošušnjanega naleti, može falit.

Donkle, jerbo je gospodin sudac tako hoti, ošušnjan mu je Jakičin susid mora ponovit ono što je jidno i kako brez pameti bi spara, a ujedno ni moga ne vratit baren kojugo na riči s kojima je Jakica, a jan bi reka Jaka, kako s jidnin cipon, po njemu mlatila, jerbo je u temu više ni gospodin sudac ni moga, oli ni ni prova fermat. U ten je ludilu, rekla je teta Frana, tuženi uspi ponovit što je već bi reka i temu još dodat da što je vidi, da je vidi alavija, ma da o temu, neka je ču što se po mistu pripovida, nikad nikomu ni jedne jedine ni reka. Spomenu je da je on cilega života zna mućat, i da ako su čejad sama po svojon pameti došla do tega do čega su došla, u temu njegovega nima koliko ni likaru črnega ispod malega nojta. To je njihovo i kako njihovo daje, kako i svaka ludost, samo od sebe gre, rekla je otprilike teta Frana da je gospodinu sucu reka tuženi barba ti i ti, uzvraćajuć usput Jakici, koliko je moga, na ono što mu je iz njezinega uzavrilega vapura dohodilo.

Na ovo njegovo gospodin mu je sudac, cili naježen, reka da mu je dosta njegovih laži i njegova mudrolijanja, da mu se boje opametit dok mu je još vrimenta i da sad, o temu što je vidi kroz punistru kroz koju u životu nikad ni pogleda, hoće čut sve. Cilu istinu. Što je sucu tun tribovala cila istina, jerbo istina se već bila rekla i šćapon o pod potvrdila, ni mi bilo bistro, ma teta Frana je rekla da što je gospodin sudac išća, da je to ošušnjan barba ti i ti i učini. Otezajuć i priko voje. Što je moga reć zna se i zato ću što je teta Frana rekla mrvu skratit i reć da je na kraju tuženi reka da se tun onidilo ono, a da je Jakici,

Foto: Džho Cetinic

oli Jaki, jerbo je jopeta morala mučat, slušajuć ga, od velikanega jida tun siguro počela, malo kroz nos a malo kroz stisnute zube, izahodit nika zuka što je ni bilo moguće razumit, a što je, ako biš jon malo boje u oči pogleda, hotilo reć da bi ga, starega lažjivca i šporkaćuna pokvarenega, samo da je se pustilo, tega momenta cilega, zajedno s postolima i šćapon, u papar bila onidila. Toliki je je tun, po teti Frani, jid bi ćapa, ćapa i drža.

Baš je kako guja jutica tun bila, ma umisto da sudac nju pusti da reče svoju, ni u nju ni gleda, nego je od tuženega, koji je na svojon katridi uzdisa i svako malo otira čelo s rukavon od košuje, išća da mu lipo reče što je misli su tin da se u kamari tužiteljice činilo - ono. Na to je bidni barba ti i ti, jerbo ni moga virovat da ga gospodin sudac ni razumi, svojeg mučiteja jedno vrime gleda bilo, ma popravo bilo, a ondar mu je, zabudi mu je sudac dava mote da se movi, da ni stanja, još koji put strpjivo i lipo reka da se tun, gospodin sudac, činilo ono, baš Ono, i da se u naska za to uvik govorilo Ono. Boje mu, Bože moj, ni moga reć, ma sudac, recimo farabut od suca, neka mu je on i s očima nastoja pomoć da ga razumi, ni nimalo bi kuntenat, nego mu je još i zapriti, bome, da je li on zna di je, je li zna zašto ga se tuži i je li zna što će se dogodit ako ne odgovori na ono što ga se pitalo? I tako je, u zadnju, za klevetu tuženi barba ti

i ti, skrušeno gledajuć gospodinu sucu povrh glave točno posridi izmedju dvi punistre što su gledale, i još gledaju, prima Zlinjama i Velen učijaku, za rič Ono uspi reć da to hoće reć, gospodine sudac, da ga je tun kogo komugo uklepesa.

I tek je tun poče pravi burdil, burdil od burdila. Tun ona ni više mogla izdurat nego je, ni ga sudac još ni uspi pitat što mu to uklepesat hoće reć, navalila, ma navalila, kako nikad u životu. Iz nje su, kako da se jama paklena otvorila, svon forcon i žešćinon kako zubati šišmiši stale izlićat riči, za koje je teta Frana rekla, kako da jih je na svoje uši jednu po jednu čula, da nisu ni za promislit, a kamoli za naglas onidit. E bome. Juta, baš juta guja jutica je tun bila. A za reć kako ije, ni on njon ni osta dužan nego je, kako je u mucu u kojon se naša moga, kako da ga se navilo, ponavja: vidi san, vidi san, vidi san, i uz svako to vidi san dodava riči koje isto ni za ponavjat, a koje se u nas, po onon da je boje vikat nego ticat, doperavaju za da ne bi do najgorega došlo. U ten jih ludilu ni sudac ni moga, a možebit ni ni hoti, fermat, i što je tuženi više brani svoje, ta je Jakica oli Jaka žešće prima njemu očima lampala i s ričima, što nisu ni zere za njegovima zaostajale, grmila kako da je u svojon kući, a ne na časnemu Sudu, di kako ni u crikvu i kako ni u likara, ženskama brez sotobragih ni bilo za hodit.

I tako se sučedilo da je na kraju barba ti i ti prid suca izaša s najžešćin što je ima i otputa miran, lipo reka da je sve što je reka živa istina, ne bilo me, gospodin sudac, ako ni, doda je, a ondar je, kako da stavje tošku na i, lupi šćapon o pod, ma ne svon forcon kako pasani put, podignu bradu i reka da mu niko ne može reć da ni vidi što je vidi, jerbo da mu je, teta Frana je rekla da ni čula komu, lipo kako što sad njega, gospodina suca, gleda - vidi njega u njon. Da je baš to tako reka teta Frana je čula prin puno godišć i još jon i sadara, rekla je, sve to u glavi stoji. E moj, dodala je, sve to mi je još u glavi, ma prin svega mi je tun, stila je prst na čelo, ono što se ti momenat s Jakicon, iz koje su ognji pakleni dotad izahodili, otputa bilo dogodilo.

Bilo je to još jedno čudo, za ne virovat, kad se, umisto da se, dok je govori što je govori, kako juta guja jutica udija na starega gada vrgla i u papar ga onidila, baš kad je o njemu u njon govori, iz momenta bila prominila. Kako da se ti čas nika svitlost kalala na nju i na misto jute guje jutice ništo lipega u nju stila, milenje niko, med medeni, za da bi od nje otputa sasvin druga Jakica ostala. Insoma, ludilo, više nego ludilo, i lipo i za naježit se od straha, rekla mi je teta Frana i ondar dodala, kako da je i ona tun bila i sve vidila i čula, da je Jakica gospodina suca dreto u oči pogledala i da je tun iz nje, nakon svih onih riči što jih ni za izgovorit bilo, baš kako med medeni izašlo da je falila, da je puno falila što je bidnega susida tužila za ono što je govori, jerbo da čovik, nakon što ga je pamet ostila, ne može bit kriv za ono što iz njega čista ludost govori. Jerbo, gospodin sudac, rekla mi je teta Frana da je rekla ta Jakica, nima na svitu tega kojemu je u glavi ostala još samo zera od zere pameti, a da ne bi, i s toliko, moga znat da se njega u njon nikako vidit ne može.

Bilo je ovo zadnje što mi je teta Frana ovemu rekla. Prvo san promisli da je fermala za mrvu pridahnut, ma brzo san razumi da ni fermala što se bila umorila, nego jerbo se cila bila onidila i zadnje Jakičine riči, po glasu jon se i po očima vidilo, kako da su njezine za kraj izgovorila. Isoma, ništa jon tun više ni ostalo za reć i samo me još, kako da me ništo pita, pogledala, očima mi se i justima ondar nasmijala, na katridi se dva oli tri puta zagungala, oči usput zatvorila i okružena svojin lipin cvićen partila, ko može znat di. Po meni, ako san je alavija razumi, biće digo largo largo, ma i blizu blizu, da se bližje ne može.

* * *

Teta Frana, kojon fala za ovo što mi je, i kako mi je, pripovidila, rodila se 1920., za čut i zapantit što se sučedilo ton Jakici mogla je bit zrla već od 1935., kufer sadnica i simenja cvića para mi da je iz Australije donila 1995., o litnjon misećini što je Jakici bila ulizla kroz punistru od nje san sluša na njezinon verandi 2003., a 2008. je za sveja partila, Bog jon pokoja da.

* * *

U naska se užalo govorit da ako je čovik bi u Rimu, a ni vidi Papu, da mu u Rim ni ni tukalo hodit. Slično bi se moglo reć i da ni ono što je teta Frana pripovidila o Jakici, litnjon misećini i ostalen, ni tukalo pripovidat. Jerbo se tun ni vidilo Papu, jerbo se, kad je već i do Suda bilo došlo, ni čula rič gospodina suca nijanci o temu je li ošušnjani Jakičin susid laga kad je govori da ni vidi ništa, oli je laga kad je iz čistega mira lupi šćapon o pod i reka da je bila misećina i da je vidi sve. Ostalo što je ode tukalo doznat, a ni se doznalo, ne tuka ni spominjat. Insoma, ispalo je kako je ispalo, a umisto skuže, oliti isprike, mogu reć što se tun još na blaskemu Sudu moglo sučedit. Insoma, ukratko, nakon što je juta guja jutica iznebruta iz Jakice bila nestala i milenje niko i med medeni u nju bili ulizli, nakon što je svoje gospodinu sucu bila rekla, a on na to u čudu velikanen bi zinu i brez riči osta, po meni, ni mogla tun ne dat još i zadnji dokaz, oni od kojega većega ni, da se njega u njon ne može vidit. I jerbo je za to onidit u njon još bilo obilato i milenja i meda medenega pomalo se movila, skrušeno je pomakla pogled s gospodina suca gore prima Carevon bradi, ma kad je on oćuti da neće na bradi feramat, kad se obada na što se nesrićnica parićava, kako da ga je šilo odozada ubolo, skoči je s katride, rasprška kartušine, raširi ruke kako da lati pijane kokoši što su mu u kuću ulizle i kako litnji grom zagrmi: vanka, vanka, vanka, i ondar i nju i ošušnjaneja jon susida doma, a možebit i u koje drugo misto, posla. Ovako je ovo moglo bit, ma i da je i bilo, i da je teta Frana to od starih bila čula i zapantila, na njezinon verandi, onaka kaka je tadara bila, svejedno o ovemu ništa ne bi bila rekla.

U Blatu, srpanj 2022.